

Japáni helyzetkép

A japán-kínai hadjárat harmadik évfordulója után Jonaya admirális kormánya lemondott, az új kormány Konoye herceg elnöklété alatt alakult meg. Konoye hercegnek ez nem első háborús kormánya, ő volt kormányelnök a háború kitörésekor is.

A kínai front négyezer kilométer hosszú. Úgy látszik, a háború időben is a végtelen kínai terepekhez igazodik, se vége, se hossza a meddő harcoknak. A japán győzelmek nem jelentenek egyben döntő jelentőségű diadalt is, mely egyszersmind véget vetne a kínai ellenállásnak. A kínai ellenállás a jelek szerint annál erősebb, minél tovább húzódik a harc. Legújabban még kínai győzelmeket is jelentenek, amelyek természetesen még inkább erősítik a kínaiakban a győzelembe vetett hitet és az ellenállás tüzeit még fokozzák.

Az elkezdett harcot azonban Japán sem hagyja fel, az európai helyzet pedig még alkalmasabbá teszi Japán inváziós törekvéseit, hiszen az európai hatalmak saját ügyeikhez vannak kötve Anglia Németországgal élet-halál harcot vív, Franciaország jelen pillanatban nem nagyhatalom és Amerika, nos Amerika fokozott érdeklődése az európai és Csendes-óceáni ügyek iránt még inkább siettetni Japánt a kínai háború folytatására, de sürgős befejezésére is.

A háborút siettetni kell, annál is inkább, mert Japán a hároméves háború alatt anyagilag kimerült. A produktív termelés háttérbe szorult a hadianyaggyártással szemben, az élelmiszerellátás nehézségekkel küzd, de az amerikai kivíteli tilalmak folytán a hadiipar nyersanyagellátása is hiányos. A munkásság élet-színvonala még a megszokott japáni mértéken is alul marad, a dolgozók százazrei évek óta mozgósítva vannak, az egész gazdasági élet felborulással fenyeget. Ugyanezek a zavarok jelentkeznek Mandzsuriában is és a megszállott kínai tartományokban. Sanghaiban, az ipari termelés legfőbb központjában nyílt lázadások törtek ki, a tömeg élelmiszerüzleteket rohant meg és élelmiszerszállító teherautókat rabolt ki. Nemcsak a közszükségleti cikkekben, hanem az ipari, főleg a nehézipari termelés legfontosabb ágaiban is pangás állott be. Szénhiány miatt a fémipari gyárak hosszú sora állt le, éppen akkor, amikor a háború legelsőrendű szükségletei megkívánják a fémipari termelés fokozását. Legtöbb gondot azonban a nyersanyaghiány okozza és a szakmunkások elégtelen volta. A háborús szükségletek fedezésére a kormány kénytelen volt csökkenteni a behozatali állományokat, hogy ezáltal a hadiipar nyersanyagainak adjon teret, ily módon azonban kétszeres kárt szenved az állam, egyrészt ugyanis a lakosság közszükségleti cikkeiben szenved hiányt, másrészt a japán valuta nagy része kivándorol.

Japán a bajon úgy segített, hogy behozatalának nagy részét Mandzsuriából és a megszállt kínai tartományokból igyekezett.

biztosítani, ahol fedezetnélküli papírpénzzel fizethetett. Japán, a német gazdasági tervek mintájára, öt éves terveket dolgozott ki, ezek azonban nem válnak be. Bebizonyosodott, hogy a hódító Japán sokkal nagyobb tőkét kénytelen befektetni Mandzsúriában és a megszállt területeken, mint amennyi értéket tud a jelenlegi körülmények között onnan kivenni — Japán bevitele ezekből az országokból mindezideig nem éri el az összebevétel negyedét.

A japán ipar többé nem versenyezhet az európai vagy amerikai vetélytársakkal, különösen nehéz helyzetbe jutott a magas fejlettségű textilipar, amely teljesen elvesztette piacait. Természetes, hogy elégedetlenségek tapasztalhatók a nagyipar képviselői részéről is, akik eddig a háborús klikkek legfőbb támaszai voltak.

Japán pénzforrásai kimerültek, a kormány nemcsak saját aranyát költötte el, hanem a lakosságét is, ugyanakkor a japán nemzeti bank mérlegén óriási mértékben felszökött a hadiadósság számlája, ami a háborút megelőző időben sem volt alacsony. A háború előtt tizmilliárd yent tett ki a japán hadiadósság, a nemzeti jövedelem tizenhárom milliárd yenjével szemben. Azóta ez a szám még emelkedett.

A háborút tovább folytatni a japán kormány újabb és újabb kölcsönöket kénytelen igénybe venni. A japán államadósság 1938-ban már havonta átlag 379 millió yennel szaporodott, 1939-ben 470 millió yent tett ki a havonkénti növekedés száma, a kölcsönök mellett a kormány az adókat is növelte, új adónemeket vezetett be, amelyek a szélesebb néprétegeket érintették főleg. Az 1936—37 évi 1084 millió yent kitevő adó az 1940-es költségvetésben 3254 millióra emelkedett, 1936—37-ben az állami költségvetés 2.3 milliárd yen volt, 1940-ben már 10.3 milliárd. A költségvetés 48 százalékát hadi kiadások fedezésére fordítja a kormány.

Az adóemeléssel egyidőben a munkástömegek, a munkaerő kiméretlen kizsákmányolása sem marad el. A japán munkások legnagyobb része ma 11—12 órát dolgozik, sok iparág azonban 14 órás munkanapot vezetett be. A háborús állapot elmaradhatatlan réme is ott lebeg a dolgozók feje fölött, a drágaság, az árak emelkedésével párhuzamban azonban nem emelkedik a munkások fizetése.

Konoye herceg kormányának feladata, hogy mindezeket a leküzdhetetlen nehézségeket és háborús átkokat elszórja a japán nép feje fölött. Aligha sikerül ez neki, hiszen a tőkés Japánban az emberi akarattól független erők határozzák meg az állam gazdasági életét. A háború vesztébe sodorja Japánt, csak úgy, mint a többi háborús országot.